

לראות את עצמו כאלו

לימוד לפסח תשפ"ו

בְּכֹל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם,
שְׁנַאֲמַר "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה', לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם". לְפִיכֶן אֲנַחְנוּ חַיִּבִים לְהוֹדוֹת [...]]
פסחים י', משנה ה

[...] הצורך הזה שמלבד העולם הגשמי יהיה עולם של משחק, של כאילו,
שבו הדברים משתנים [...]]
זלדה

לראות את עצמו – ואין זה דומה למה שאמר אחר כך "לא את אבותינו גאל אלא אף אותנו", שכאן
רצה לומר שבכל דור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא היוצא, ולא יביט הדור ההוא לדור אחר
שיצאו גם כן, רק יראה דורו שהוא היוצא. כי כל דור בפני עצמו הוא היוצא ולא יביט אל זולתו.
ולכך הביא הפסוק "בעבור זה עשה לי", ולא "לנו" [...]
לראות – כי מפני שיראה עצמו כאילו יצא ממצרים, יש לו לעשות הסבה, להראות שהוא בן חורין
[...]

על פי מהר"ל מפראג / גבורות השם ס"א, נ"ב, ועוד

כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, מְטִיבִין לוֹ, וּמְאַרְיָכִין לוֹ יְמָיו, וְנוֹחַל אֶת הָאָרֶץ [...]]
מסכת קידושין פרק א, משנה י

כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת – בְּבִינוּנֵי מְדַבֵּר, כִּי כִּךְ הֵם רוֹב בְּנֵי אָדָם, מַחְצָה עוֹנוֹת וּמַחְצָה זְכוּת. וְאִם
בִּינוּנֵי זֶה עוֹשֶׂה עוֹד מִצְוָה אַחַת הֵרִי שֶׁבִּכְךָ נַעֲשֶׂה רוֹב לְזְכוּת.
על פי תפארת ישראל על המשנה

"ורב חסד" [...] – היכי עביד?

רבי אליעזר אומר: כובשו, שנאמר מיכה ז, יט "ישוב ירחמנו, יכבש עונותינו, ותשליך במצלות ים כל
חטאותם".
רבי יוסי בר חנינא אומר: נושאו, שנאמר שם, יח "מי אל כמוך, נושא עון ועבר על פשע לשארית נחלתו,
לא החזיק לעד אפו, כי חפץ חסד הוא".

רב הונא בריה דרב יהושע חלש. על רב פפא לשיולי ביה. חזייה דחליש ליה עלמא, אמר להו: צביתו
ליה זוודתא. לסוף איתפת. הוה מיכסיף רב פפא למיחזייה. אמרו ליה [לרב הונא]: מאי חזית? אמר
להו: אין, הכי הוה. ואמר להו הקדוש ברוך הוא: הואיל ולא מוקים במיליה – לא תקומו בהדיה,
שנאמר: "נושא עון ועבר על פשע" – למי נושא עוון? לעובר פשע.
על פי תלמוד בבלי, מסכת ראש השנה י"ז ע"א

"כי יקרא קן צפור לפניך בדרך, בכל עץ או על הארץ, אפרחים או ביצים [...] שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים". דברים כב, ו

הצפורים הן נשמות קדישין דאתתרכן מאתריהו, כמבאר בזהר ובתקונים, שנקראות הנשמות צפורי שמיא, שלהן תרין גדיפין – דחילו ורחימו. וזהו "כי יקרא קן צפור לפניך בדרך", ו"כצפור נודדת מן קנה בן איש נודד ממקומו" משלי כז, ח – הינו בחינת גלות השכינה. כי השכינה בגלות עם אלה הנשמות שנפלו ונתרחקו מן הקדושה, והיא נעה ונדה ומטלטלת עמן בזילותא דגלותא.

והנה ידוע שחיות הקלפות והסטרא אחרא באה מבחינת מאמר סתום. וזו בחינת ירידה לצרף עליה, כי כשאדם נופל למקום שנופל חס ושלום, למקומות החיצונים, אזי כשסתכל בעצמו ורואה שנתרחק מאד מה' יתברך, ומתחיל לחפש ולבקש "איה מקום כבודו" אזי הוא עולה בתכלית העליה, כי "איה" היא בחינת מאמר סתום הנ"ל שמשם מקבלין חיות כל הקלפות והסטרא אחרא מגדל ההעלמה וההסתרה של זה המאמר [איה מקום כבודו] שהוא מאמר עליון סתום ונעלם בתכלית ההעלם. אבל עכשו, על-ידי שנופל למקומות החיצונים ומבקש ומחפש איה מקום כבודו על-ידי-זה עולה בתכלית העליה לבחינת איה. עין כל זה היטב במה שכתב רבנו על הפסוק "ואיה השם לעלה" ותבין, כי הוא ענין דק עמק מאד מאד.

וזו בחינת מצות שלוח הקן, כדאיתא בזהר שקן צפור מרמז לשכינה. וכשנודדמן לו קן צפור בדרך דיקא, זה רמז על השכינה שגלתה ממקומה, כביכול, שנאמר בה כצפור נודדת מן קנה וכו'.

ואזי מטל על כל אחד שנודדמן לפניו הקן צפור הזה להשתדל בתקונו, להעלות, כביכול, השכינה מהגלות. ועקר התקון הוא על-ידי בחינת "איה", מאמר סתום. כשזוכה להפיר להאמין ולידע, גם עכשו בגלות המר הזה, כי באמת מלכותו בכל משלה, וכי אף הקלפות בעצמם מקבלים חיות ממנו יתברך, רק שהם מקבלים חיות מבחינת איה. ועל-ידי שמאמינים ויודעים זאת באמת, הם נכנעים ונופלים, כי תכף כשזוכין לגלות זאת, שגם הם מקבלים חיות ממנו יתברך, אזי אין להם שום חיות ונכנעים ונתבטלים לגמרי וזהו "שלח תשלח" – אל בחינת איה.

כי כשמשלח את האם אזי היא פורחת ונתעלמת מעיניו ולא נודע מקומה איה. ועל-ידי-זה שמשלח את האם מרמז ומראה שכל חיות אלו הצפרים אינה אלא מבחינת איה, וכך מקשר לשם שרש חיותם של הצפורים, ויכול לקח הבנים ולתקנם ולהעלותם.

וזו בחינת "יונתי בחגי הסלע, בסתר המדרגה" שיר השירים ב, יד ופרשה רש"י על אותה שעה שרדף פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים, ואין מקום לנוס לא לפניהם מפני הים ולא לאחריהם מפני מצרים ולא לצדדים מפני חיות רעות שבמדבר, ולמה היו דומין באותה שעה? ליונה שבחנה מפני הנץ ונכנסה לנקיקי הסלעים ושם נושף בה הנחש. תכנס לפניו, הרי הנחש. תצא לחוץ, הרי הנץ. אמר לה הקדוש-ברוך-הוא "הראיני את מראיך" ואת פעלתך – למי את פונה בעת צרה? "השמיעיני את קולך" – "ויצעקו בני ישראל אל ה'".

ככל הענין זה עובר על כל אדם בעת שרוצה לכנס בעבודת ה'. והוא הוא ענין יציאת מצרים. כי מי שרוצה לכנס לעבודת ה' הוא בחינת יציאת מצרים ממש, שיצא מטמאת מצרים לטהרת ישראל, כמו שכתוב "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים". וזה מכרח לעבר על כל אדם בכל דור ודור, שעל זאת אמרו "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים". שאין לאדם תקנה כי אם שיצעק עוד אל ה', ממקום אשר הוא שם, ולא יפנה ויסתכל כלל לאחוריו או לצדדיו כלל וכנ"ל.

על פי רבי נתן מברסלב (1779–1844) / עיבוד מתוך ליקוטי הלכות יורה דעה ב, הלכות שלוח הקן

אני רוצה להבין את רצונו של התינוק בסיפור. בן השנתיים-וחצי התחנן שיספרו

לו סיפור. אותו סיפור ששמע אתמול ושלשום עם כל הפרטים. אני רוצה להבין את הצורך של נשמתו, את הצורך הקיומי הזה בסיפור. לא ההסבר הפסיכולוגי לזה, אלא ההסבר האלוהי, ההסבר לצורך הזה, הלוהט, בסיפור.

ילד קטן שיש לו כבר מלחמות עם אחיו וחבריו ואהבה להם, וגעגועים לאמו ואביו ושמחה לכל יצור, מתחנן לסיפור כמו לחלב, כמו ללחם, כמו ללטיפה. כמו למים שרוחצים אותו, כמו לשמש שמאירה לו את העולם, כמו לכוכבים שמאירים את הלילה של פחדיו ואת הבנתו של העולם.

הסיפור עושה מתוהו ובוהו – עולם; מבדיל בין חושך לאור; רומז לתינוק שהוא לא לבדו, שיש אלהים בעולם האינסופי הזה המלא דברים לא מובנים ומגיע למרחקים שהעין לא רואה והאוזן לא שומעת, שהיד לא נוגעת ושהזיכרון לא מזכיר.

הצורך הזה שמלבד העולם הגשמי יהיה עולם של משחק, של כאילו, שבו הדברים משתנים, שבו הילד הקטן הוא אבא, והקטנה היא אמא והכיסא אוטו. שיהיה עולם שיש בו רמזים על כל האפשרויות של החיים, על כל ההבטחות בעולם הנגלה, וגם רמז על מה שמעבר לנגלה.

זלדה / בתוך: ציפור אחוזת קסם, כתבים וציורים